

ПИТАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Національна інноваційна система України (НІСУ) складається з таких компонентів як нормативно-правова база у сфері інноваційної діяльності, органи влади, що забезпечують підтримку та розвиток інноваційної діяльності в Україні, суб'єкти інноваційної діяльності, інноваційна інфраструктура та інші організації (фінансові установи, професійні спілки і та інше), що забезпечують інноваційну діяльність. Для прийняття висновків про відповідність фінансування НІСУ сталій структурі інноваційних відносин в ЄС необхідно зупинитися на окремих елементах, відсутніх в запропонованій структурі Національної інноваційної системи України.

1. До основних структурних елементів інноваційної системи ЄС відноситься Європейський Інститут інновацій і технологій (далі – ЄІТ) заснований на підставі Регламенту (ЄС) № 294/2008 Європейського парламенту и Ради від 11. 03. 2008 р. [1]. Одним із завдань ЄІТ є мобілізація

коштів з державних та приватних джерел та використання його ресурсів за рахунок переважно приватних джерел і з доходів, одержуваних від власної діяльності. ЄІТ має право самостійно створювати фонд для виконання своїх завдань. В той же час ЄІТ є частиною європейської програми «Горизонт 2020», яка забезпечує функціонування ЄІТ скоординовано з іншими ініціативами та програмами ЄС. Основні актуальні завдання щодо розвитку підприємництва в ЄС, які стоять перед ЄІТ, стосуються сприяння розвитку нових бізнесів, організації загальноєвропейської спеціалізованої підтримки бізнесу, яка допоможе знайти першого клієнта для молодих підприємств, прискорення часу для виходу інновацій на ринок. Ці напрямки реалізуються відповідними комітетами в сучасних умовах в таких програмах: комітетом Climate-KIC – в програмі Market Accelerator, комітетом EIT Digital – в програмі Business Development Accelerator, комітетом KIC InnoEnergy – в програмі Highway [2].

2. Фінансування через венчурні ІСІ з акцентом на малі та середні підприємства (далі – МСП). Європейські венчурні фонди (EuVECA) функціонують на підставі Регламенту (ЄС) № 345/2013 Європейського парламенту і Ради від 17. 04. 2013 «Про європейські венчурні фонди» (далі – Регламент № 345/2013), спрямований на сприяння розвитку венчурних інвестицій у інноваційні малі та середні підприємства. На відміну від більш широкої категорії альтернативних інвестиційних фондів, які розміщують свої активи у емісійні цінні папери, венчурні фонди інвестують переважно в безпосередньо випущені інструменти, наприклад, в акції або в некваліфікаційні портфельні зобов'язання, які мають складати максимум 30% від скупного капіталу фонду (п. 20 преамбули Регламенту № 345/2013). Європейські економічні дослідження показують, що молоді стартапи, які отримують кошти від прямих інвестицій, живуть краще тих, хто змушений брати кредити у банку.

Як і фонди соціального підприємництва, фонди венчурного фінансування повинні спрямовувати не менше 70% своїх активів на розвиток підприємств МСП, а суми, інвестовані в організації, не повинні перевищувати встановлених інвесторами рамок щоб уникнути потрапляння фонду в боргову яму (п. 12 преамбули; ст. 3, п (б) Регламенту № 345/2013). Вклади повинні здійснюватися тільки професійними інвесторами, не має значення – корпоративними чи приватними особами. Встановлений мінімум для інвестора становить € 100 000 (ст. 6 Регламенту № 345/2013).

Основним видом діяльності венчурних фондів є фінансування МСП через первинні інвестиції. Венчурні фонди не повинні ні брати участь

у системоутворюючих видах банківських операцій за межами пруденційної нормативно-правової бази (так званої «тіньової банківської системи»), ні притримуватися типового перспективного планування в не-публічні акції (п. 17 преамбули Регламенту № 345/2013).

Важливим фактором для розвитку МСП є визначення ознак МСП, при яких можливо венчурне фінансування. Основні умови визначені в Рішенні № 553/2014/ЄС Європейського парламенту и Ради від 15 травня 2014 року «Про участь Союзу в Програмі дослідження та розробки, що здійснюються спільно декількома державами-членами, що спрямовуються на підтримку досліджень та розвитку, які виконуються малими та середніми підприємствами» (далі – Рішення № 553/2014/ЄС) [3]. Для цілей виконання цього рішення застосовуються наступні визначення МСП: – мікро-, малі- і середні- підприємства, які визначені в Рекомендації 2003/361/ЄС. А для кваліфікації відповідності поняттю «Дослідження і розробка виконання МСП» МСП повинно відповідати хоча б одній з таких умов: – реінвестує не менше 10% свого обороту в дослідження і розвиток діяльності; – щонайменше 10% працівників повної зайнятості МСП задіяні в науково-дослідній діяльності; – штат складається якнайменше з 5 осіб, які працюють на повну зайнятість (для МСП до 100 штатних одиниць); – або 10 осіб, що працюють на повну ставку для МСП в складі якого понад 100 штатних одиниць. Відповідно до Рішення № 553/2014/ЄС продовжено програму фінансування Eurostars-2, яка має переслідувати наступні цілі: 1) стимулювання науково-дослідної діяльності, яка відповідає наступним умовам: – ця діяльність здійснюється шляхом транснаціонального співробітництва, дослідження і розробки виконання МСП між собою або в тому числі іншими суб'єктами інноваційної мережі (наприклад, університетів, науково-дослідних організацій); – результати діяльності, як очікується, з'являться на ринку протягом двох років після закінчення робіт; 2) підвищення доступності, оперативності та ефективності державного фінансування для МСП в Європі шляхом зближення, гармонізації та синхронізації національних механізмів фінансування держав-учасниць; 3) заохочення і розширення участі МСП без досвіду роботи в транснаціональних дослідженнях.

Для того, щоб полегшити участь МСП, які більш звикли до національних каналів і які в іншому випадку можуть проводити науково-дослідну діяльність тільки в межах своїх національних кордонів, фінансові кошти Eurostars-2 не повинні опинитися у віданні національних про-

грам, а повинні реалізуватися поєднуючи національне фінансування з фінансуванням ЄС.

3. Національна інноваційна система України при русі України до Європи повинна відповідати європейським правилам регулювання інноваційних відносин для транспарентності умов інноваційної діяльності та розуміння її структури потенційними європейськими інвесторами. Як приклад можливо навести досвід побудови регіональної інноваційної системи у Лодзинському воєводстві (Польща). Регіональна інноваційна інфраструктура Лодзинського воєводства складається з таких учасників [4]: Університет Лодзинський, Лодзинський регіональний науково-технологічний парк, Регіональна інвестиційна фундація, Центр обслуговування підприємництва Лодзинського воєводства, Кластер Лодзинський та фахівців Регіональної операційної програми Лодзинського воєводства, Центр інновацій Акселератор технологій Лодзинського університету, Інкубатор Лодзинського університету. Фінансування в цій регіональній інноваційній структурі здійснюється за рахунок коштів, залучених від приватних інвесторів, інвестиційних венчурних фондів або за участю бізнес-інкубатора Лодзинського регіонального науково-технологічного парку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Regulation (EC) No 294/2008 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2008 establishing the European Institute of Innovation and Technology [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32008R0294&qid=1449752817110>.
2. Europe needs more entrepreneurs. Сайт Європейського інституту інновацій і технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eit.europa.eu/activities/entrepreneurship>.
3. Decision No 553/2014/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on the participation of the Union in a Research and Development Programme jointly undertaken by several Member States aimed at supporting research and development performing small and medium-sized enterprises [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32014D0553>.
4. Łódzkie: W poszukiwaniu innowacji [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pi.gov.pl/parp/chapter_86196.asp?soid=C45EDD571DBC4EACBC15DF390AB8A3E1.

Глібок Сергій Васильович – к.ю.н., доцент, заступник директора з наукової роботи Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, доцент кафедри господарського права НІОУ ім. Ярослава Мудрого